

Geschatte marktaandeelen op Nederlandse krantenmarkt

Bron: NOM

● Mediahuis	49%
● DPG Media	47%
● Het Financieele Dagblad	2%
● Reformatorisch Dagblad	1%
● Nederlands Dagblad	1%
○ Barneveldse Krant	< 1%

Duopolie dagbladen

Belgische eenheidsworst voor Nederland

Willy Van Damme

Vrijwel alle Nederlandse kranten zijn in handen gekomen van twee Belgische uitgeverijen. Beide onderhouden nauwe banden met de bankierswereld en hebben een duister oorlogsverleden. Hun overnamen op de Nederlandse dagbladenmarkt zijn mogelijk gemaakt met Belgische staatssteun.

Op de Nederlandse dagbladenmarkt zijn nog vier kranten in Nederlands eigendom: *Het Financieele Dagblad*, *Barneveldse Krant* en de christelijke bladen *Reformatorisch Dagblad* en *Nederlands Dagblad*. Alle overige kranten zijn in handen gekomen van twee Belgische uitgeverijen annex familiebedrijven: Mediahuis van Thomas Leysen en DPG Media (voorheen De Persgroep) van Christian Van Thillo.

Het is de realisatie van een duopolie, een marktformaat waarbij er slechts twee aanbieders zijn, waarvan de greep op de Nederlandse media zal toenemen. Dat toont zich nu al met de recente overname door DPG Media van de Nederlandse activiteiten van Sanoma, dat eigenaar is van de nieuwssite Nu.nl en tijdschriften als *Libelle*, *Margriet* en *Donald Duck*. Mediahuis maakte onlangs bekend dat het de kranten van de Nederlandse NDC Mediagroep heeft overgenomen.

En voor wie ziet wat Mediahuis en DPG Media in België controleren, lijkt ook Nederland dat te wachten te staan. Zo zijn beiden actief in televisie, radio en internetdiensten. Daarnaast zit DPG Media met Viking Mobile ook in mobiele telecommunicatie. Verder heeft DPG via Berlingske Media kranten in Denemarken. Mediahuis kocht in Luxemburg de mediabusiness rond dagblad *Luxemburger Wort* en in Ierland Independent Media Group. Beide lokaal de grootste. En er volgt zeker nog meer.

Samenwerkende duopolisten

De twee mogen dan misschien aartsrivalen zijn die azen op elke Europese te koop staande uitgever maar het valt wel op dat ze nog nergens opdoken

als rivalen. De groepen werken zelfs samen op de belangrijke markt van personeelsadvertenties. Zo werd in juni vorig jaar door beiden House of Recruitment Solutions opgericht waarin Mediahuis 51 procent bezit en DPG 49 procent. Het toont een groot onderling vertrouwen.

Invloed bankiers

Hun relatie met de bankwereld valt ook op. Zeker bij Mediahuis waar Thomas Leysen de scepter zwaait. Hij is immers ook baas bij de KBC, een Belgische grootbank. Veel aandeelhouders van Mediahuis zijn bestuurder bij KBC, onder wie Philippe Vlerick en de belangrijke Belgisch-Limburgse familie Baert van de Vlaamse dagbladen *Het Belang van Limburg* en *Gazet Van Antwerpen*.

Bij DPG is Ludwig Criel voorzitter van zowel DPG als de Bank Degroof. Niet te vergeten is dat Herman Van Thillo, oom van Christian, niet alleen de familiebank Spaarkrediet verkocht aan KBC maar er tot 2004 bestuurder was. Bestuurder bij DPG Ieko Sevinga is tevens bestuurder bij de Rabobank. Aan kennis van de financiële wereld geen gebrek dus. En dan duikt er bij DPG ook nog Jan Louis Burggraaf op. Hij is een der grootste specialisten in Nederland van fusies en overnames van bedrijven. En bij die expansie komt de nadruk te liggen op het digitale. Met ad.nl, nu.nl en Wayne Parker Kent is hier de teneur al goed gezet. De bedoeling is zo weerwerk te bieden aan Google en Facebook die tweederde van de wereldwijde online advertentiemarkt in handen hebben.

De laatst bekende totaalcijfers van beide groepen zijn dan ook maar een momentopname die deze groei tonen. Zo had Mediahuis in 2019 een balanstotaal van 1.102 miljoen euro, tegen 851 miljoen het jaar voordien. Wat daarbij opvalt, is het hoge cijfer voor immateriële activa. Dit is de waarde van de niet-tastbare boedel, dus zonder tastbare zaken als gebouwen en computers. Deze is goed voor 609 miljoen euro in 2019 en 510 miljoen in 2018. Dat is meer dan de helft van de activa. Waarom die hoge waardering voor iets niet-materieels? En hoe bepaalde men dat? Bij DPG is de immateriële activa amper

42 miljoen euro op een balanstotaal van 1.293 miljoen. Dat is destevreemder daar ook de omzet en winst van DPG (respectievelijk 1.637 miljoen en 42,9 miljoen) veel groter zijn dan die van Mediahuis (respectievelijk 864 miljoen en 15 miljoen).

Belgische staatssteun

De vraag is natuurlijk hoe beide Belgische groepen hun internationale expansie financieren. En dat gebeurt deels via steun van de Vlaamse overheid. Zo is er een BTW-0-tarief voor de kranten en is er ook een speciale regeling via de post zodat de kranten amper iets hoeven te betalen voor de distributie. Tom Cochez, gewezen journalist bij *De Morgen* en nu actief bij de nieuwswebsite *Apache*, schat die subsidies op jaarlijks 400 miljoen euro. Op tien jaar is dat eventjes 4 miljard euro en daarmee koop je al wat. Pogingen om die overheidssteun te verbieden, mislukten door de wijze waarop die geldstromen verpakt waren. Deze steun is in de jaarcijfers dan ook niet te vinden en kan probleemloos gebruikt worden voor winstuitkeringen.

Duister oorlogsverleden

In artikelen in de Belgische pers over de families Van Thillo en Leysen blijft hun oorlogsverleden vrijwel nooit onbenoemd. Die van de familie Leysen is gauw verteld. De familie verdiende goed aan de Duitse bezetter met de verkoop van

industriële schoonmaakmateriaal. André Leysen, vader van de huidige bestuurvoorzitter van Mediahuis, trad als 16-jarige toe tot de Hitlerjugend Flandern en volgde onderwijs aan de Antwerpse Deutsche Schule. Daar leerde hij Anna Ahlers kennen, telg van een Duitse familie van scheepsbevrachters. André Leysen nam na de oorlog afstand van het fascistisch verleden van zijn familie, trouwde met zijn geliefde en maakte van Ahlers een groot havenbedrijf. In 1976 redde hij de ter ziele gegene De Standaardgroep door de oprichting van de Vlaamse Uitgeversmaatschappij. Dit mediabedrijf kreeg later de naam Corelio en valt nu onder het Mediahuis, uitgever van onder meer *NRC* en *De Telegraaf*.

De familie Van Thillo, uitgever van onder meer *de Volkskrant* en het *Algemeen Dagblad*, heeft nooit publiekelijk afstand gedaan van haar bedenkelijke verleden. Ze ontweek alle commentaar hierop. Maar de feiten liggen er. *Apache* kwam in 2014 in het bezit van een gerechtelijk dossier waaruit blijkt dat in 1960 bij uitgeverij Sparta en de daarmee verbonden drukkerij Astra - de voorlopers van DPG - opvallend veel personen op belangrijke plekken zaten die waren veroordeeld wegens collaboratie met de Duitse bezetter. Dat was geen toeval. Sparta en Astra kwamen voort uit NV Patria, het bedrijf dat tijdens de Tweede Wereldoorlog de collaboratiekrant *De Dag* had uitgegeven. *De*

Volksgazet noemde Patria ooit 'de grootste moffendrukkerij van Antwerpen'. Cyriel Van Thillo, de grootvader van Christian, had in 1950 de aandelen gekocht van NV Patria.

Opa Van Thillo is zelf nooit veroordeeld wegens collaboratie. Hij was zo slim om slechts stiekem steun te verlenen aan de Duitse bezetter. Hij deed dit middels een bekende van de familie: Richard Celis, een Vlaams-nationalistisch topman. Cyriels oudere broer Renaat was tijdens de Tweede Wereldoorlog een topman van de collaboratie en leider van de 'Vrijwillige Arbeidsdienst voor Vlaanderen'. Hij kreeg nadien de doodstraf maar zat ondertussen al in Argentinië. Een andere oudere broer van Cyriel, Edmond, kreeg wegens verklaring aan de bezetter vijf jaar gevangenisstraf. Volgens documenten in het Belgisch Rijksarchief werd Cyriel Van Thillo later nog genoemd in een serie illegale wapendeals richting landen als Egypte en Jemen.

'Meer mainstream'

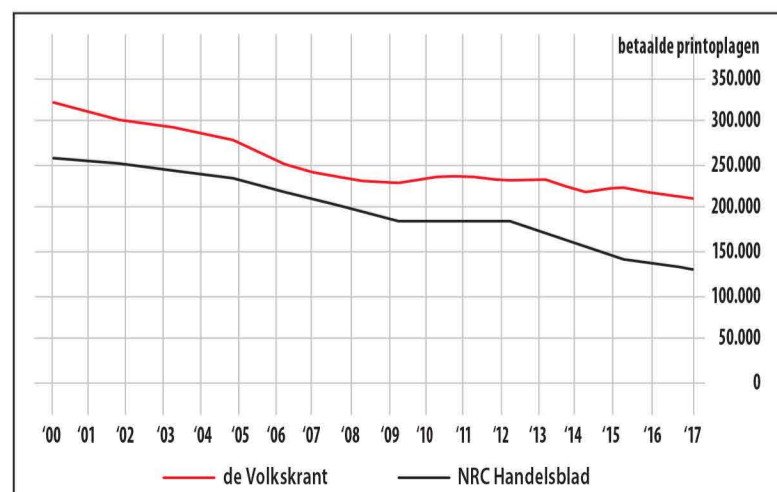
In 1987 nam opa Van Thillo's Sparta *Het Laatste Nieuws* over. Van de liberale vrijzinnigheid van die krant bleef al snel niets meer over. In 2000 vertrok journalist Guido Van Liefferinge met slaande deuren bij Sparta's opvolger De Persgroep, nadat hij daar bijna dertig jaar de tijdschriftenpoot had geleid. Van Liefferinge beschuldigde de top van De Persgroep ervan dat er steeds vaker commerciële inmenging op redactioneel vlak was. 'De hoofdbekommernis van sommige uitgeverij is al lang niet meer de maatschappelijke opdracht van de pers, maar [is] meer geld en macht verwerven.'

Intussen zijn de redacties van *De Standaard* en *De Morgen* door de eigenaars via hoofdredacteuren Peter Vandermeersch en Yves Desmet uitgezuiverd. Het gaat om de grootste uitzuivering in de Belgische persgeschiedenis, waarbij zeer veel kritische stemmen werden verwijderd. Freddy De Pauw van de buitenlandredactie van *De Standaard* herinnert zich dat zijn voormalige hoofdredacteur Dirk Achten - nu Belgisch ambassadeur in Den Haag - stelde dat de redactie Buitenland 'meer mainstream' moest zijn. Waarop De Pauw hem gevraagd zou hebben 'of kritisch zijn niet meer mocht'.

Van Thillo stelde over *De Morgen*: 'De redactie blijft zo sterk en vrij als ze zelf wil. Het laatste wat ik wil, is raken aan de ziel van onze titels.' *De Morgen* is nu echter zowat een blad vol met artikelen overgenomen van *de Volkskrant* en *Het Laatste Nieuws*. En Klaus Van Isacker, toenmalig door Van Thillo geplaatst hoofdredacteur, stelde bij de viering van 30 jaar *De Morgen* op 1 december 2008 in zijn hoerispeech op het einde: 'We hebben voor u talrijke verrassingen in petto.' Drie dagen later kondigde hij het ontslag aan van 26 journalisten. De kritische stem werd doodgeknepen.

De kranten in Nederland als in België zijn dan ook een soort eenheidsworst geworden die braafjes aan de leiband van de regeringen lopen en wier berichtgeving over landen als Rusland en China gelijklopend is. Je hebt de goeden, dat zijn die welke steun krijgen vanuit de NAVO. En de slechten, landen die door de NAVO bestreden worden en waarvan men de regeringen daarom ook 'regimes' noemt. En wees er zeker van: over die persfusies hebben beide regeringen achter de schermen overlegd. Kwestie van hun inhoud te bespreken en er zeker over zijn dat men gezagsgetroouw blijft. ◀

Willy Van Damme is een Belgische journalist. Hij verzorgt het blog: willyvandamme.wordpress.com

Kranten zijn in 2017 gestopt met het bekendmaken van hun betaalde printoplagen.